Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування комунального закладу «Попаснянський обласний психоневрологічний інтернат»

13.07.2026

м. Чернівці, 2026

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 13.07.2026 групою НПМ здійснено відвідування комунального закладу «Попаснянський обласний психоневрологічний інтернат» (далі – заклад, установа, ПНІ, інтернат).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Юрку Анастасія Георгіївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Ісопенко Ірина Юльянівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Чернівецькій області;

Середенко Валерія Вячеславівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лупу Аріна Віталіївна, представник громадської організації;

Бунько Інна Дмитрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація:

Відповідно до Розпорядження голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військової адміністрації №396 від 17.10.2022 року, заклад релоковано у Чернівецьку область із місцем розташування за адресою: Чернівецька обл., с-ще Красноїльськ, вул. Штефана чел Маре, буд. 173.

Керівник закладу – Колесніков Олександр Іванович.

Код ЄДРПОУ 03190047, послуги надаються за КВЕД 87.20 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб з розумовими вадами та хворих на наркоманію (основний).

Згідно з Положенням про Попаснянський обласний психоневрологічний інтернат (далі – Положення), затвердженим розпорядженням голови Луганської обласної держадміністрації від 06.07.2017 № 450, установа є стаціонарним інтернатним закладом, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров’я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії (за

участю лікаря-психіатра) не протипоказане перебування в інтернаті (далі – підопічні).

У зв'язку із повномасштабним вторгненням, у 2022 році інтернат релоковано з Луганської до Чернівецької області.

Заклад розрахований на перебування 90 осіб. На день відвідування у закладі перебувало 92 особи, з них: 10 – жінок та 82 – чоловіків, 17 підопічних закладу – недієздатні та мають опікунів; 86 із встановленою групою інвалідності.

У 2026 році вартість харчування підопічних у розрахунку на одну особу на добу становить 136,82 грн, а витрати на медикаменти – 15,12 грн.

Штатна чисельність працівників ПНІ складає 100,0 шт. од., з яких 54,0 шт. од. – медичний персонал (лікар загальної практики – сімейний лікар – 1; лікар-психіатр – 1,0; фізичний терапевт – 0,5; лікар-стоматолог в/к – 0,25; лікар-стоматолог 2 к. – 0,25; сестра медична старша 1 к. – 1; сестра медична маніпуляційного кабінету б/к – 0,5; сестра медична б/к – 1; сестра медична вища кат. – 2,5; сестра медична 1 к. – 4,0; сестра медична з фізіотерапії вища к. – 0,5; сестра медична з лікульвальної фізкультури б/к – 0,5; сестра медична з дієтичного харчування б/к – 1,0; сестра-господиня – 1,0; дезінфектор – 0,5; молодша медична сестра (санітарка прибиральниця) – 5,5; молодша медична сестра (санітарка палатна) – 28; молодша медична сестра з догляду за ліжкохворими – 1,0; молодша медична сестра (санітарка ванниця) – 2,0; молодша медична сестра (санітарка супровідниця) – 1,0.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення у 2026 році, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 31.12.2025 № 1808.

Медичними працівниками не менше одного разу на рік організовується огляд підопічних лікарсько-консультативною комісією за участю лікаря-психіатра з метою вирішення питань щодо доцільності їх подальшого перебування у закладі та необхідності встановлення чи припинення опіки або піклування.

Територія закладу огороджена, вхід і вихід з території здійснюються через пропускний пункт. На території облаштовані криті та відкриті альтанки, лави для відпочинку на свіжому повітрі *(фото 1, 2)*.

Заклад має два житлові корпуси: у двоповерховому – проживають підопічні *(фото 3)*, у іншому – на момент відвідування здійснювалися ремонтні роботи.

У закладі обладнано ізолятор для пацієнтів з інфекційними захворюваннями з окремою санітарною кімнатою *(фото 4)*.

Особи з інвалідністю забезпечені засобами для пересування: кріслами колісними, палицями, милицями та іншими засобами реабілітації згідно з індивідуальними програмами реабілітації (далі – ІПР).

Підопічні мають можливість користуватися власними речами. У деяких житлових кімнатах є телевізори та інша побутова техніка.

У житловому корпусі облаштовано кімнату для відпочинку та зустрічей із рідними. Окрім цього, у закладі функціонують бібліотека, актова зала з проєктором, доступ до мережі Інтернет, галерея із роботами підопічних *(фото 5)*. Підопічні відвідують різні гуртки (рукоділля, ліплення, випалювання по дереву та інші) за допомогою фахівців, які працюють у закладі. Функціонує також і кабінет психолога *(фото 6)*.

Житловий корпус обладнаний автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування. У корпусі, зокрема у кімнатах підопічних, вікна не заґратовані.

Облік витрат особистих коштів підопічних відбувається відповідно до Порядку використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) та/або державних соціальних допомог, нарахованих відповідно до законодавства дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, недієздатним особам та особам, цивільна дієздатність яких обмежена, які є вихованцями/підопічними дитячих будинків-інтернатів, психоневрологічних інтернатів, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2018 № 1173. Окрім цього, у закладі утворено Комісію з питань використання сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання) підопічних.

У підопічних інтернату є доступ до ліжок протягом дня. Маломобільні підопічні проживають на першому поверсі житлового корпусу. У кімнатах закладу проживає від 1 до 7 підопічних.

Підопічні можуть вільно пересуватися по корпусах та території закладу. Працівники інтернату допомагають підопічним виходити в магазин, що розташований біля закладу.

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням. У закладі наявне дієтичне та перспективне меню.

У приміщенні харчоблоку дотримуються санітарно-гігієнічних умов, робочі поверхні та посуд чисті, витяжка в належному стані. Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Групою НПМ відзначено доброзичливу та дружню атмосферу, що панує у закладі.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування із 11 підопічними. Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Право не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. До посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу не включено пунктів про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 11 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

2. У закладі наявне підвальне приміщення, яке використовується як найпростіше укриття. Утім, дане укриття не відповідає вимогам абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності), та Вимогам щодо утримання, облаштування та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579, та розраховане на розміщення тільки 50 осіб і є недоступним для маломобільних підопічних.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

3. Будівля ПНІ не у повній мірі пристосована до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018), а саме:

у деяких кімнатах наявні необладнані пороги, що створюють перешкоди у пересуванні маломобільним підопічним;

у коридорах житлового корпусу відсутні горизонтальні поручні для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку;

верхні і нижні сходинки не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходинок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу;

на другий житловий поверх не облаштовано підйомника або ліфта для забезпечення доступності будівлі для маломобільних груп населення.

4. Групою НПМ встановлено, що житлові кімнати закладу не облаштовані кнопками виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема зі швидким і своєчасним зверненням по допомогу до медичних працівників.

Право на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

5. Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я від 02.02.2024 № 186. Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню таких випадків у подальшому.

Неналежне документування фактів виявлення тілесних ушкоджень створює ризик втрати важливої інформації та може ускладнювати або унеможливлювати проведення повного й ефективного розслідування обставин травмування в подальшому.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України).

6. У ході відвідування закладу групою НПМ встановлено перенаселення в житлових кімнатах інтернату, що є порушенням норм житлової площі на одну особу та не відповідає вимогам ДБН В.2.2-18:2007.

Наприклад, площа однієї з кімнат становить 21 м^2, а сама кімната розрахована на проживання 5 осіб. Відтак на одну особу припадає 4,2 м^2.

Зазначене порушує передбачені чинним законодавством норми площі на особу (8 м^2).

7. У частині житлових кімнат інтернату не вистачає меблів (приліжкових тумбочок для кожного підопічного, столів та стільців, шаф для речей – на кімнату), чим порушуються Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджені наказом Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

8. Через відсутність захисних сіток від комах на вікнах житлових кімнат у приміщеннях наявна значна кількість комах, що докучають підопічним, у тому числі під час сну.

Окрім того, у порушення вимоги пункту 3 частини першої статті 42 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» вікна харчоблоку закладу не обладнано сітками від комах.

9. Групою НПМ встановлено, що деякі продукти харчування у відділенні зберігаються в холодильнику з порушенням правил товарного сусідства та без відповідного маркування, що не відповідає вимогам статті 49 Закону «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Порушення правил товарного сусідства в холодильнику може призвести до перехресного забруднення, що збільшує ризик харчових отруєнь і порушує санітарні норми *(фото 7).*

Порушення права на повагу до приватного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

10. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що ліжка деяких підопічних розміщені впритул, що порушує право підопічних на приватність *(фото 8, 9).*

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

11. Відповідно до статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» переважна більшість підопічних належить до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, гарантовану державою, яка полягає у здійсненні заходів захисту, процесуального представництва, наданні допомоги у складанні процесуальних документів.

Проте у закладі не налагоджена співпраця з місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, що призводить до порушення права підопічних на професійну правничу допомогу.

12. На інформаційних стендах ПНІ відсутня інформація про права і обов'язки підопічних, адреси і контактні дані посадових осіб, до яких підопічні та персонал можуть звернутися у разі порушення їх прав, зокрема інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо.

Інші.

13. Під час відвідування встановлено, що в інтернаті спільно проживають особи з психічними та інтелектуальними порушеннями, які потребують спеціалізованого догляду, та особи похилого віку, які не мають відповідних порушень і потребують переважно геріатричного догляду. Така практика не забезпечує диференційованого підходу до організації соціальних послуг, не враховує індивідуальні потреби отримувачів послуг та може негативно впливати на реалізацію їхніх прав, безпеку, психологічний комфорт і якість догляду.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Луганській обласній державній адміністрації (обласній військовій адміністрації):

вжити заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

вжити заходів щодо приведення фактичної чисельності отримувачів соціальних послуг у відповідність до проєктної потужності закладу або забезпечити збільшення потужності закладу в установленому законодавством порядку;

забезпечити контроль за додержанням прав підопічних.

2. Комунальному закладу «Попаснянський обласний психоневрологічний інтернат» забезпечити**:**

облаштування наявного у закладі підвального приміщення відповідно до кількості підопічних та персоналу з метою його використання як найпростішого укриття;

внесення до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу інформацію про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання;

дотримання норм житлової площі на одну особу;

пристосування усіх приміщень житлових корпусів закладу для потреб осіб з інвалідністю;

дотримання права підопічних на приватність у кімнатах;

ведення документації закладу щодо фіксування тілесних ушкоджень;

облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;

встановлення у житлових кімнатах ліжкових хворих підопічних кнопок виклику персоналу;

встановлення захисних сіток від комах на вікнах житлових кімнат та на вікнах харчоблоку;

забезпечити дотримання законодавства у сфері безпечності та якості харчових продуктів;

розміщення на інформаційному стенді інформації про права підопічних та номери телефонів і адреси посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав, а також актуальну інформацію для отримання підопічними безоплатної правничої допомоги;

налагодження співпраці із центром з надання безоплатної правничої допомоги;

роздільне проживання осіб з психічними та інтелектуальними порушеннями і осіб похилого віку, які не потребують психіатричного догляду, з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, стану здоров'я та виду необхідних соціальних послуг;

вжити заходів щодо приведення фактичної чисельності отримувачів соціальних послуг у відповідність до проєктної потужності закладу або забезпечити збільшення потужності закладу в установленому законодавством порядку.

Додаток: фотоматеріали на 2 арк. в 1 прим.

Головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини **Анастасія ЮРКУ**

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

